

2007-09-25

**FÖRENINGEN SVENSKT NÄRINGS-
LIV
FÖRETAGARNA
SVENSKA INDUSTRIENS PATENTINGENJÖRERS FÖRENING
TEKNIKFÖRETAGEN**

Betänkandet Patent och innovationer för tillväxt och välfärd SOU 2006:80

Ovan nämnda organisationer har alla beretts möjlighet att yttra sig över SOU 2006:80. Organisationerna har valt att avge ett gemensamt yttrande.

Sammanfattning

Organisationerna välkomnar att frågorna om innovationer, patent och tillväxt kunnat övervägas samlat, med en bred, näringspolitisk ansats. Betänkandets förslag och idéer kan bli utgångspunkt för reformarbete inom hela det innovationspolitiska området.

I betänkandet finns en lång rad förslag till åtgärder. De flesta rekommendationer kräver dock fortsatt beredningsarbete för att ta fram konkreta åtgärdsförslag, och förslagen berör många olika områden. Organisationerna betonar därför vikten av en strukturerad form och process för det fortsatta arbetet.

Organisationerna framhåller också behovet av prioritering. Målet med det fortsatta arbetet måste vara att understödja Sveriges utveckling mot en allt mer global och kunskapsbaserad ekonomi, och organisationerna pekar på följande punkter som särskilt viktiga:

- *Ett centralt organ inom regeringskansliet med ansvar för politisk samordning och styrning av innovationspolitiska frågor, inklusive immaterialrättsliga frågor*
- *Fortsatt starkt svenskt engagemang i arbetet inom EU och EPO med förbättringar av det europeiska patentsystemet, främst genom att sänka kostnaderna för patent och förbättra domstolssystemet*
- *Fortsatt starkt svenskt engagemang i det internationella patentharmoniseringsarbetet*

- *En fördjupad dialog på nationell nivå om patentverkens framtida organisation och roll i Europa, med användarnas verklighet och behov som utgångspunkt*
- *En utredning för en bred översyn av den svenska domstolsordningen för mål om immaterialrätt, marknadsrätt, konkurrensrätt mm*
- *En översyn av tillgången till rådgivning och möjligheterna att finansiera patentering för mindre, innovationsbaserade företag*

Bland de förslag som organisationerna avstyrker finns följande:

- *Verka för att genomföra en generell skärpning av kravet på uppfinningshöjd genom lagändring*
- *Omformulera kravet på teknisk karaktär och komplettera med ekonomiskt motiverade krav*
- *Utarbeta principer för patentering av terapeutiska metoder inom etiska ramar*
- *Ge särskild stimulans för anställning av interna patent- och IP-specialister*

Yttrandets uppläggning och innehåll

Så vitt organisationerna förstår tar remissen främst sikte på utredningens förslag (del IV i betänkandet). Tyngdpunkten i yttrandet ligger därför på denna del. Vi kommer dock inledningsvis att lämna några övergripande synpunkter på utredningen och det fortsatta reformarbetet. Vi har också funnit skäl att på några punkter kommentera vad som anförs i betänkandets del II och del III. Härefter kommer förslagen att kommenteras i enlighet med den av Näringsdepartementet gjorda dispositionen.

Allmänt om utredningen

Organisationerna anser att tillsättandet av utredningen om patent och tillväxt var mycket positivt. Härigenom har frågorna om innovationer, patent och tillväxt kunnat övervägas samlat, med en bred, näringspolitisk ansats. Patent och andra immaterialrättigheter är inga självändamål, utan syftar till att stimulera till forskning, produktutveckling och annan förnyelse inom näringslivet. Immaterialrättigheterna måste därför behandlas som en del av den innovationsfrämjande politiken.

Organisationerna välkomnar vidare att uppdraget innefattat att belysa patentsystemet ur ett ekonomiskt perspektiv. För att immaterialrättigheter ska kunna fullgöra sin innovationsfrämjande funktion krävs att rättighetssystemen är noggrant avvägda och utformade. Som bakgrund för dessa överväganden är det värdefullt med ekonomiska analyser av hur rättighetssystemen fungerat över tiden. Som framhålls i betänkandet är dock det empiriska materialet på detta område tämligen begränsat. Organisationerna anser därför att utredningens arbete bör följas upp genom ytterligare forskning på området.

Det fortsatta arbetet

Utredningens betänkande innehåller en rad olika förslag och idéer. Dessa kan bli en bra utgångspunkt för vidare reformarbete inom hela det innovationspolitiska området. Förslagen är många till antalet och av mycket olika karaktär. I huvuddelen av fallen krävs ett fortsatt beredningsarbete för att ta fram konkreta åtgärdsförslag.

Organisationerna vill därför framhålla att det för att nå resultat är centralt att det skapas en form och en process för det fortsatta arbetet, bl a då de framlagda förslagen berör många olika områden (patent, utbildning, skatter, regionalpolitik, forskningspolitik mm). Det krävs därför ett centralt organ inom regeringskansliet för att driva dessa disparata frågor politiskt, så att de inte tappas bort bland en mängd andra frågor på de olika departement och enheter som berörs. Organisationerna delar utredningens uppfattning att det vore lämpligt att skapa en särskild gruppering – en ”innovationskommission” eller liknande – med ansvar för detta.

Inför det fortsatta arbetet bör också noteras att det under den senaste tiden publicerats flera rapporter som belyser patentsystemets funktion idag och i framtiden. Två av dessa förtjänar att nämnas särskilt. Det är för det första det europeiska patentverkets rapport ”Scenarios for the Future”, där man utifrån dagens iakttagbara trender inom teknik, politik, handel och juridik utvecklar fyra scenarier. Dessa scenarier leder till helt olika utveckling för immaterialrättssystemen.¹ Rapporten innehåller mycket intressanta fakta och tankegångar och kan vara värdefull som en del av underlaget för den svenska regeringens fortsatta arbete kring innovationer och patent.

För det andra kan nämnas rapporten ”Policy options for the improvement of the European patent system”, skriven av en expertgrupp på uppdrag av Europaparlamentets STOA-enhet (Scientific Technology Options Assessment). I denna rapport diskuteras problem som anses finnas inom det europeiska patentsystemet och orsakerna till dessa problem analyseras. Expertgruppen lämnar också förslag till åtgärder för att förbättra patentsystemets funktion som incitament för innovation och teknisk utveckling.² Dessa förslag bör bli föremål för en fördjupad diskussion både nationellt och inom det europeiska samarbetet.

Betänkandets del II - teori och bakgrund

I kapitel 6 diskuteras begreppet ekonomisk tillväxt och de faktorer som har betydelse för sådan tillväxt, och i kapitel 7 redogörs för tidigare studier om innovationer och patent. Det konstateras att sambanden givetvis är komplexa och att olika faktorer samverkar, men att ekonometriska och teoretiska studier av sambanden på makronivå har visat att FoU och innovationer är avgörande för ekonomisk tillväxt (s 138).

¹ <http://www.epo.org/focus/patent-system/scenarios-for-the-future.html>

² http://www.europarl.europa.eu/stoa/events/workshop/20070614/default_en.htm, dokumentet ligger i rutan ”Documents” och kallas där ”Background Document”.

Härefter noteras att det inte finns särskilt mycket forskning som kan slå fast patentsystemets betydelse i detta sammanhang. Det sägs bl a att patentsystemen historiskt sett varit svaga i många länder (s 138f), varför inga tydliga samband kan konstateras. Det framhålls vidare att också kunskapsläget kring patenteringens roll på företagsnivå är svagt, men att det finns studier som visar på vissa samband (s 162).

Organisationerna har inte skäl att ifrågasätta resultatet av den inventering av forskningen som gjorts av utredningen. Det noteras dock i betänkandet att många av studierna, även de som genomförts på senare tid, avser historiska förhållanden. Enligt organisationernas uppfattning måste det antas att betydelsen av patentskydd ökar i takt med att information, produkter och därmed nya tekniska lösningar sprids allt snabbare. Genom förbättrade kommunikationer sprids informationen om ny teknik nu så snabbt och till så stora delar av världen att uppfinnaren inte längre har det ”naturliga monopol” som trögheten i informationsspridningen tidigare ofta gav. Denna fördröjning innebär att innovatörer fick möjlighet att under en begränsad period dra ekonomisk vinning av uppfinningen även i frånvaro av ett ”lagstadgat monopol” i form av patent.

Möjligheterna att snabbare och enklare kopiera ny teknik innebär således att den konkurrensfördel som innovatören har av att vara först på marknaden blir allt mer begränsad. Den tidsbegränsade konkurrensfördel som patentskydd erbjuder måste därför antas få allt större betydelse som incitament för investeringar i innovationer. Det gäller i synnerhet i branscher där investeringskostnaderna är höga samtidigt som uppfinningarna är svåra att hemlighålla och lätta att kopiera.

I kapitel 7 uttalas vidare att det särskilt inom kemi- och läkemedelsområdena tycks finnas en ”patenteringsparadox”, varmed avses att företag patenterar i betydande omfattning trots osäkerhet om patentens värde för företagen.

Organisationerna vill dock framhålla att erfarenheterna från våra medlemsföretag inom kemi- och läkemedelssektorerna inte är att patentering sker på måfå, utan att nyttan för företaget övervägts. Tvärtom är tendensen att företagets patentpolicies numera innehåller noggranna utvärderingar av omfattningen och inriktningen på patenteringen, utifrån den förväntade nyttan härav.

Det måste också framhållas att det på företagsnivå i de nämnda kemi- och läkemedelsbranscherna knappast anses råda någon osäkerhet om värdet av patent. Inom läkemedelsområdet kan man först efter kliniska studier avgöra om en substans kan registreras som läkemedel eller inte, och därmed vet man inte värdet av en patentansökan när denna lämnas in; för att säkra ensamrätten till alla relevanta substanser måste nämligen samtliga patentsökas långt innan de mest intressanta sållats fram och kan bli föremål för sådana studier. För en extern betraktare kan detta möjligen te sig som tämligen urskiljningslöst patentsökande. Möjligheten till patentskydd anses dock i de allra flesta fall vara en avgörande förutsättning för att få tillbaka utvecklingskostnaderna för läkemedel. Dessa kostnader är extremt höga utslaget på de förhållandevis få produkter som når marknaden, eftersom de flesta substanser faller bort under de stränga tester och prövningar som krävs för att få fram ett godkänt läkemedel. Denna uppfattning får anses vara grundad på omfattande

erfarenhet, om ock inte på akademisk forskning. (Se även kommentarer angående undersökningarna i kapitel 8.)

Organisationerna anser dock sammanfattningsvis att det är angeläget att diskussionen om patentsystemets funktion som incitament för forskning och innovationer fortsätter, och att ytterligare forskning på detta område kommer till stånd.

Del III – utredningens empiriska studier

Kapitel 8 redovisar ett antal studier om patent, innovationer och tillväxt. Organisationerna vill i detta sammanhang endast understryka att flera av undersökningarna visar på ett samband mellan patent och tillväxt genom kommersialisering av teknik. Företagen i PEX 4-L-studien uppger bl a att om inte patenteringsmöjligheter hade funnits skulle nästan en tredjedel av den senaste 5-årsperiodens alla uppfinningar och nya produkter inte ha utvecklats och marknadsintroducerats och en dryg tredjedel (36,5 %) av företagets FoU falla bort. Om patentskyddet försvann (t.ex. genom ogiltigförklaring) för en typisk företagsprodukt på marknaden så skulle produktens försäljning, försäljningsmarginal och marknadslivslängd reduceras med cirka en fjärdedel. Företagen uppger också att patentering för att fördröja eller förhindra imitationskonkurrens är den viktigaste kommersialiseringstrategin för nya produkter. Detta visar enligt organisationerna att ett välfungerande och kostnadseffektivt patentsystem är av stor vikt för FoU och tillväxt i svenska företag.

Vad gäller mindre, teknikbaserade företag så framgår av den redovisade HIT-studien att innovationer är av stor betydelse för tillväxten och att patent är mycket viktigt för att få riskkapital. Dock framkom i HIT-studien att tilliten till patentens förmåga att skydda innovationer i många fall är svag bland mindre företag. Detta förhållande har tidigare påtalats bl a i Svenskt Näringslivs rapport ”Innovationsskydd för små företag – fungerar det?” och är en viktig signal att möjligheterna att försvara patenträttigheter måste förbättras för att patentsystemet ska kunna fylla sin funktion även för mindre företag (se vidare nedan).

I kapitel 9 diskuteras nedgången i antalet patentansökningar. Som framgår av kapitlet är ansökningsvägarna för patent många och komplexa. Svenska företag är också allt mer globala, och patent söks inte alltid av det svenska moderbolaget. Det är därför svårt att utifrån tillgänglig patentverksstatistik dra enkla slutsatser om svenska företags patentering. Utredningen har vidare undersökt såväl variationer i antalet förstagångsansökningar till det svenska Patent- och registreringsverket (PRV) som antalet förstagångsansökningar generellt (dvs där svenska företag valt att inge sin första patentansökan till t ex det europeiska eller amerikanska patentverket). De slutsatser som kan dras av studierna i betänkandet är därför inte särskilt entydiga.

Organisationerna har inga större invändningar mot de förklaringar som läggs fram i betänkandet. De nedgångar som kan iakttas har som framhålls flera orsaker: ökad benägenhet från internationellt verksamma företag att inge förstagångsansökningar

till annan myndighet än PRV, konjunkturella förhållanden främst inom elektronik- och telekom-området, samt mer restriktiva och selektiva patenteringspolicies.

Det bör dock noteras att samtidigt som ansökningarna till svenska PRV fortsatte att minska under 2006, så ökade under samma tid antalet internationella patentansökningar via PCT-systemet med svensk sökande med nästan 9%. Detta visar att internationaliseringstendensen är stark.

Det finns emellertid vissa följdfrågor som enligt organisationerna bör analyseras och diskuteras vidare. För det första bör analyseras om mindre företags patentering totalt sett har minskat. Det gäller alltså oavsett om patent söks via svenska PRV eller på annat sätt. Om så är fallet kan detta vara en signal om att patentskydd inte upplevs vara värt pengarna. Kostnaderna för patentskydd är idag mycket höga, och ekonomiskt betungande särskilt för mindre företag med begränsade finansiella resurser. Det är dessutom dyrt och komplicerat att försvara patentet i domstol. Sammantaget kan detta göra att mindre företag med begränsade resurser prioriterar bort patentskydd.

För det andra bör följas upp om den nedgång i större företags samlade patentering som redovisas i tabell 9.11 (s 232) har fortsatt i den prognosticerade takten, och skälen till nedgången analyseras ytterligare. Förutom de ovan refererade orsakerna kan det finnas skäl att undersöka om den minskade patenteringen har samband med att en mindre andel FoU förläggs i Sverige. I sådant fall är patentnedgången en viktig signal om att åtgärder måste vidtas för att öka FoU-investeringarna i Sverige.

Förslagen

I kapitel 10 redovisas ett antal allmänna rekommendationer som enligt betänkandets sammanfattning ”rör patenteringens större sammanhang av FoU, innovationer, affärsutveckling och tillväxt och det ömsesidiga sambandet mellan patentering och tillväxt” (s 40f). I kapitel 11 ges – i enlighet med utredningens direktiv – mer specifika åtgärder för att öka förståelsen för patent och för att stimulera kunskapsintensiva företag att öka sin patentering.

Organisationerna vill som utgångspunkt för våra synpunkter på utredningens förslag framhålla att målet med det fortsatta arbetet måste vara att understödja Sveriges utveckling mot en allt mer global och kunskapsbaserad ekonomi genom ett bättre utnyttjande av våra immateriella resurser i form av bl a hög utbildningsnivå, framstående forskning och innovationsbaserade, internationaliserade företag.

För att nå detta mål är fler patent i sig inget självändamål. Avgörande är i stället att företagen har tillräckliga kunskaper om hur de immaterialrättsliga skyddssystemen kan användas för att stärka deras konkurrenskraft, och att skyddssystemen är tillgängliga och funktionella för de företag som väljer att använda dem som en del i sin affärsstrategi, samtidigt som rättigheterna inte blir onödigt konkurrensbegränsande. Detta kräver att patent och andra immaterialrätter såväl i Sverige som internationellt

- kan fås och upprätthållas till överkomliga kostnader
- handläggs av patentverken utan orimliga dröjsmål
- baseras på ett stabilt regelverk med klara, förutsebara och internationellt harmoniserade kriterier
- inte beviljas felaktigt, dvs att granskningen håller hög kvalitet
- både kan ifrågasättas av tredje man och försvaras mot intrång till rimlig kostnad.

Dessa grundläggande krav på de immaterialrättsliga skyddssystemen måste ligga till grund för allt reformarbete på området och får inte tappas bort i ansträngningarna att hitta politiskt genomförbara lösningar. Organisationerna vill betona att dessa krav är viktiga inte bara för enskilda patenthavare. Dessa krav på immaterialrättssystemen är också avgörande för att systemen ur ett samhällligt perspektiv ska vara rätt balanserade vad gäller dess konkurrensfrämjande och konkurrensbegränsande effekter, så att de kan fylla sin funktion som incitament för innovationer.

1. Allmänna rekommendationer

I inledningen till kapitel 10 anges de allmänna utgångspunkter och principer, som legat till grund för utredningens rekommendationer (s 239f). Organisationerna kan i allt väsentligt hålla med om att dessa utgångspunkter är riktiga, med vissa reservationer vad avser punkten 1 angående statens roll ("statligt entreprenörskap").

Punkt nr 7, att ett stort antal rekommendationer är att föredra framför punktinsatser, har organisationerna också reservationer emot. Givetvis finns behov av insatser över ett brett fält, och som vi framhållit är det viktigt att patentpolicyfrågor betraktas och hanteras som en del av det innovationspolitiska systemet. Som tidigare anmärkts finns emellertid risk för att en ansats med ett alltför stort antal disparata åtgärder och aktiviteter rinner ut i sanden p g a problem med styrning och prioritering.

1 a) Stärk det nordiska samarbetet inom området för IP och affärsutveckling (avsnitt 10.6)

Organisationerna har generellt sett inget att invända mot ökat nordiskt samarbete kring patent- och innovationsfrågor. Det är dock viktigt att inte det bredare europeiska och globala perspektivet förloras. Vad gäller patentsystemet som sådant är det mest väsentliga att det europeiska systemet förbättras, så att även små företag till en rimlig kostnad kan skydda sina uppfinningar i hela EU, och därigenom kan dra nytta av hela den inre marknaden.

De ansträngningar som gjordes 2004-2005 för att fördjupa samarbetet mellan de nordiska patentverken var intressanta, då de hade kunnat ge just sådana "pionjärfördelar" som nämns i betänkandet, inför de förändringar som troligen kommer att äga rum under de närmaste åren och som sannolikt kommer att innebära nya former av samarbeten mellan EPO och de nationella patentverken. Tyvärr kunde dessa förhandlingar inte slutföras på det sätt som såväl svensk industri som det

svenska patentverket ansåg vara det riktiga, och det samarbete som nu inletts mellan några av de andra nordiska patentverken har inte dessa fördelar.

Ett fördjupat nordiskt samarbete bör emellertid åter aktualiseras bland annat med anledning av de diskussioner som nu förs såväl inom EU som inom EPO kring en gemensam domstolslösning för europeiska patent. Dessa diskussioner bygger på en central övernationell domstol, men med möjlighet att etablera filialer till denna. Sådana ”regionala kamrar” kommer emellertid sannolikt att vara underkastade vissa krav, t ex vad gäller målvolym och domarkompetens. Om en sådan regional kammare ska kunna etableras i det nordiska området är det både önskvärt och sannolikt nödvändigt att detta sker i samverkan mellan de nordiska länderna. Genom en sådan samverkan kan en erforderlig målvolym och därmed tillräcklig kompetens säkerställas.

1 b) Harmonisera det internationella patentsystemet (avsnitt 10.8.2)

Organisationerna instämmer i vad som sägs i betänkandet angående behovet av att harmonisera det internationella patentsystemet, och särskilt att minska skillnaderna mellan det amerikanska systemet och övriga länders regler. Detta arbete bedrivs främst inom WIPO, genom förhandlingarna om en Substantive Patent Law Treaty (SPLT). Dessa ansträngningar stöds självfallet av svenska företag. Tyvärr har arbetet med SPLT blockerats av huvudsakligen politiska diskussioner. Bland annat har rests krav på förändringar av WIPO:s roll vad gäller det internationella utvecklingsarbetet inom FN (”Development Agenda”). För närvarande råder stor osäkerhet om det fortsatta arbetet.

Vad gäller de materiella delarna i förhandlingarna så har organisationerna var för sig vid flera tillfällen givit sina uppfattningar till känna, senast vid ett av Justitiedepartementet anordnat remissmöte i november 2006. Det finns därför inte anledning att närmare redogöra för dessa ställningstaganden i detta remissvar.

1 c) Rationalisera den internationella patentverksorganisationen (avsnitt 10.8.3)

Organisationerna delar utredarens uppfattning om behovet av rationaliseringar vad gäller patentverksstrukturen. I betänkandet framhålls särskilt planerna på ett nordiskt PCT-samarbete. Som nämnts ovan har de hittills förda diskussionerna om detta inte lett till något önskvärt resultat och frågan får för närvarande betraktas som inaktuell för svenskt vidkommande.

Som anförs i betänkandet är rationaliseringar av patentverksstrukturerna en svårlost fråga som kräver ingående överväganden på såväl nationell som regional och internationell nivå. Diskussionen aktualiserar en rad frågeställningar kring de nationella patentverkens roll, det trilaterala samarbetet mellan USA, Europa och Japan samt den snabba tillväxten av patentansökningar i och från de nya asiatiska tillväxtekonomierna. Att redogöra för företagens uppfattningar avseende dessa komplexa frågeställningar i det föreliggande remissyttrandet skulle föra alltför långt. Organisationerna medverkar emellertid gärna i en fortsatt diskussion kring dessa viktiga frågor (se även vidare under punkten 10.9 angående PRVs framtida roll).

1 d) Stöd utvecklingen av PCT-systemet (avsnitt 10.8.4)

PCT-systemet är av stor betydelse för företag som önskar skaffa patentskydd i ett flertal länder. Betänkandet innehåller inga konkreta förslag avseende PCT-systemet, men organisationerna har givetvis inget att invända mot det generellt uttalade stödet för detta system.

Organisationerna vill emellertid framhålla att en grundförutsättning för PCT-systemets funktionalitet och nytta för företagen är att de granskningar som utförs inom ramen för detta system är av mycket hög kvalitet. Organisationerna vill därför understryka vikten av att ställa höga krav på kompetens hos de myndigheter som ges rätt att utföra sådana granskningar. Antalet PCT-granskningsmyndigheter i världen bör därför inte utökas, vilket är den aktuella utvecklingstendensen, utan snarare begränsas.

1e) Stöd utvecklingen av ett europeiskt gemenskapspatent (avsnitt 10.8.5)

Organisationerna har vid ett stort antal tillfällen utvecklat sin syn på behovet av reformer av patentsystemet i Europa, senast vid ett remissmöte ordnat av Justitiedepartementet den 18 april 2007 avseende Europeiska kommissionens meddelande om förbättring av det europeiska patentsystemet (KOM (2007)165 slutlig). Vi utgår därför från att våra uppfattningar vad gäller det pågående arbetet är kända av regeringen. I detta remissvar ges därför endast en redogörelse för näringslivets generella ståndpunkter i frågan och några kommentarer till de rekommendationer som framförs i betänkandet.

Organisationerna stödjer givetvis strävandena att förbättra patentsystemet i Europa. Det nuvarande europapatentsystemet, som bygger på den europeiska patentkonventionen (EPC), har inneburit stora fördelar för patentsökande företag genom att – som alternativ till de rent nationella patentsystemen – erbjuda en samordnad procedur för ansökan, granskning och beviljande av patent genom inrättandet av det europeiska patentverket (EPO). Europapatentsystemet behöver emellertid förbättras på flera punkter. Kostnaderna för att skaffa patent måste sänkas, eftersom de höga kostnaderna i Europa gör det dyrare för europeiska företag att skaffa sig skydd på sin ”hemmamarknad” än för japanska, kinesiska och amerikanska företag. Detta är en nackdel för europeiska företag. Vidare måste såväl möjligheterna att försvara sina patenträttigheter som möjligheterna att ogiltigförklara felaktigt beviljade patent förbättras. Dessa förbättringar är nödvändiga för att systemet ska vara i balans: å ena sidan fungera som ett bättre incitament för innovationer, också för mindre företag, och å den andra sidan inte vara oskäligt hindrande för den fria konkurrensen.

Organisationerna anser därför att prioritet måste ges till ansträngningarna att reformera det befintliga europapatentsystemet. Ett första steg för att reducera kostnaderna är att minska kraven på översättningar av patentskrifter inom detta system genom det så kallade Londonavtalet. Enligt vad organisationerna erfar har den franska regeringen nu fattat beslut om att Frankrike skall tillträda Londonavtalet,

vilket innebär att avtalet kan träda i kraft. Detta välkomnas givetvis av organisationerna, och Sverige bör nu – i enlighet med tidigare fattat riksdagsbeslut – utan dröjsmål tillträda avtalet så att Sverige omfattas av detta redan från start.

Vad gäller de processuella frågorna så stöder organisationerna planerna på att skapa en gemensam domstolsordning för tvister om europeiska patent. Organisationerna anser att det föreliggande förslaget till ett avtal om detta, European Patent Litigation Agreement (EPLA), är ändamålsenligt och bör ligga till grund för vidare arbete med frågan (se vidare avsnitt 1 f) nedan).

På sikt är det givetvis också önskvärt med ett enhetligt patentskydd i hela den europeiska gemenskapen – ett gemenskapspatent. Som anføres i betänkandet har emellertid denna fråga visat sig mycket svår att lösa på grund av de politiska problem som finns bl a vad gäller språkfrågan. Näringslivet har genomgående framfört uppfattningen att ett gemenskapspatent är positivt, förutsatt att det uppfyller kraven på kostnadseffektivitet och rättssäkerhet. Näringslivet anser inte att den politiska överenskommelse om huvudpunkterna i en förordning om ett gemenskapspatent som arbetades fram i rådet år 2003 uppfyller dessa krav. Vi menar därför att ett fortsatt arbete kring ett gemenskapspatent måste innebära att denna överenskommelse frångås.

I betänkandet presenteras tre allmänna rekommendationer för att nå fram till en lösning på frågan om ett gemenskapspatent. Organisationerna vill först understryka vad som sagts ovan, nämligen att ansträngningarna i dagsläget bör fokuseras på att åstadkomma förbättringar av det befintliga europapatentsystemet, snarare än att fokusera på gemenskapspatentet som sådant. De rekommendationer som presenteras är dock av mycket generell natur och kan appliceras också på arbetet med förbättringar av europapatentsystemet. Dessutom måste naturligtvis de båda systemen länkas samman så att de kan fungera som en helhet.

Organisationerna delar utredarens uppfattning att det är nödvändigt att patentfrågan ges större politisk tyngd genom att höga politiker engagerar sig i frågan. Det vore också, som utredaren framhåller, värdefullt om fler enskilda företag och företagsledare deltog i debatten och gav uttryck för sina uppfattningar i frågan. Särskilt gäller detta företag i de nya medlemsländerna, där patentfrågan inte har förts särskilt högt upp på den politiska dagordningen. Det är vidare möjligt att vägen till ett välfungerande patentsystem i Europa måste gå via en ”innovation av något administrativt slag i patentsystemet”, så som utredaren föreslår. I det låsta läge som för närvarande får anses råda är det viktigt att vara öppen för nya idéer.

Det måste dock poängteras att varken näringslivet eller samhället i stort är betjänta av att det pressas fram politiska kompromisslösningar, om än aldrig så innovativa, såvida inte dessa tillgodoser kraven på ett välfungerande patentsystem. Som näringslivet flera gånger framhållit är ett dåligt gemenskapspatentsystem sämre än inget alls, eftersom detta kan leda till missbruk av patentsystemet och därmed försämrade konkurrens och ökade svårigheter för mindre företag.

Vad gäller det fortsatta arbetet så föreslås i det ovan nämnda meddelandet från kommissionen att ansträngningarna inom gemenskapen nu skall inriktas på att finna

en gemensam europeisk domstolslösning. Detta stöds av näringslivet. Organisationernas uppfattning i domstolsfrågan utvecklas i avsnitt 1 f) nedan.

1f) Stöd utvecklingen av ett enhetligt domstolsförfarande med specialinriktning på patentmål (avsnitt 10.8.6)

Näringslivet har länge stött strävandena mot förbättrade domstolsstrukturer för mål om immaterialrätt, såväl nationellt som på europeisk nivå. Organisationerna är därför positiva till denna rekommendation. Det bör dock understrykas att skälet inte är det som framhålls på s. 271 i betänkandet. Utredningen pekar där på att en förändrad domstolslösning förväntas få sådana effekter som den amerikanska Court of Appeals for the Federal Circuit (CAFC) påstås ha fått i USA, nämligen en kraftigt förbättrad situation för patenthavaren och dramatiskt höjda skadestånd.

Syftet med en förbättrad domstolsorganisation är istället att göra det enklare och mindre kostnadskrävande att få en domstolsprövning av tvister om patent. Det nuvarande systemet med nationella patentprocesser i varje enskilt land även då tvisten gäller samma patent, samma intrångsföremål och samma parter, är ineffektiv och leder till höga kostnader. Det innebär att många mindre företag varken kan hävda sina egna rättigheter i domstol eller försvara sig mot påståenden om intrång eller ogiltighet. En effektivisering gynnar således såväl patenthavare som företag som påstås göra intrång i någon annans patent.

En europeisk domstolslösning

Vad gäller en lösning på europeisk nivå så stöder näringslivet EPLA-projektet och skulle föredra att en domstol enligt denna modell inrättades, i ett första steg som en frivillig lösning för europeiska patent för de länder som så önskar, och i ett senare steg som domstolslösning också för gemenskapspatent. Detta är också så vitt organisationerna erfarit den svenska regeringens position. Eftersom vissa andra länder istället vill bygga domstolslösningen också för europeiska patent på EG-domstolen är det politiska läget inom EU för närvarande låst även på denna punkt, och möjligheterna till kompromisser diskuteras.

Organisationerna vill understryka att det avgörande för näringslivet inte är den formella grunden för domstolslösningen utan dess *funktionalitet*. Processordningen måste vara effektiv, rättssäker och inte leda till höga kostnader. Följande punkter är av särskild vikt:

- Språkordningen för processerna måste begränsas, företrädesvis till enbart engelska och i andra hand till de tre arbetsspråken inom EPO (tyska, franska och engelska). Fler språk än så är inte praktiskt hanterligt för den typ av tvister som patenttvister utgör, då behovet av omfattande översättningar skulle innebära höga kostnader och långa handläggningstider.
- Domstolen bör ha någon form av regionala kamrar, som säkerställer en rimlig närhet till användarna och som kan bidra till att den befintliga patenträttsliga infrastrukturen (såväl domare som ombud) utnyttjas och bibehålls. Det bör dock ställas höga krav på kompetens för att regionala enheter ska få

upprättas, och de ska fungera som ”internationella” domstolar, dvs inte enbart ha inhemska domare.

- De domare som tjänstgör i regionala kamrar av en gemensam europeisk domstol bör vid sidan av denna tjänstgöring också kunna arbeta som domare i de nationella patentdomstolar som kommer att finnas kvar för prövningen av nationella patent. Detta gäller åtminstone i de regionala enheter som inte kan förväntas få så stor måltillströmning. Härigenom sker ett värdefullt kunskapsutbyte mellan den europeiska domstolen och de nationella, vilket är ägnat att höja kvaliteten i avgörandena och skapa en mer enhetlig rättstillämpning.
- Domstolen måste ha tekniska ledamöter som deltar som fullvärdiga domare. Att domstolen har teknisk kompetens är av stor vikt både för att säkerställa kvaliteten i avgörandena och för att hålla nere kostnaderna för processerna. Saknas teknisk kompetens i domstolen måste nämligen parternas ombud ägna mycket tid och kraft åt att utbilda domstolen i de aktuella tekniska frågorna, vilket leder till högre ombudskostnader.

Det bör noteras att ett flertal av dessa grundläggande funktionella krav synes svåra att tillgodose i en ordning som bygger på EG-domstolen, då de formella och processuella reglerna lägger hinder i vägen. Det gäller t ex språkregimen, domare som tjänstgör i andra domstolar och tekniska ledamöter utan juristutbildning. Näringslivet tvivlar därför på möjligheterna att finna en godtagbar kompromisslösning som uppfyller dessa krav och samtidigt bygger på den befintliga EG-domstolsstrukturen.

Det måste vidare understrykas att en dålig kompromiss, som inte uppfyller kraven på funktionalitet, kan vara direkt negativ för näringslivet och samhällsekonomin. Ett övernationellt domstolssystem med bristande rättssäkerhet och effektivitet och som skapar höga kostnader för parterna innebär ett högt risktagande i samband med processer, är svårhanterligt för mindre företag, och kan utnyttjas av oseriösa företag i trakasserande syfte (jfr debatten om ”patent trolls” i USA).

En ny ordning för immaterialrättsmål i Sverige

Betänkandet tar också upp frågan om en bättre domstolsorganisation för immaterialrättsmål i Sverige. Organisationerna välkomnar detta och vill understryka att det också på nationell nivå är centralt att kostnaderna och tidsutdräkten för immaterialrättsprocesser minskar. Samtidigt måste kraven på kvalitet och rättssäkerhet ställas högt. Det är därför nödvändigt att skapa högt specialiserade domstolar med hög kompetens, vilket gör det möjligt att begränsa antalet instanser.

En sådan högkvalitativ och snabb processordning är nödvändig för att det svenska patentsystemet ska fungera väl. Särskilt för mindre företag är det väsentligt att det finns rimliga möjligheter att hävda sina rättigheter, annars upplevs patent och andra rättskydd som meningslösa.

Organisationerna delar den uppfattning som framförs i betänkandet, nämligen att en integration mellan immaterialrättsmålen och de mål som idag hanteras i Marknadsdomstolen är önskvärd och att de närmare förutsättningarna härför bör utredas. Svenskt Näringsliv har utvecklat dessa tankar i en skrivelse av den 4 april 2007 till statsråden Ask, Odell, Olofsson och Sabuni, och för mer detaljer hänvisas till denna skrivelse.

Problemen med höga rättegångskostnader är naturligtvis ofta särskilt påtagliga för mindre företag. Även om företaget i slutänden vinner i domstol och därmed får sina ombudskostnader ersatta av motparten, så kan en långdragen tvist skapa stora likviditetsproblem under den tid tvisten pågår i ett företag med begränsade resurser. Frivilliga försäkringslösningar är en möjlighet att minska dessa problem, men som framhålls i betänkandet är sådana lösningar svåra att få att fungera. Det bör dock noteras att sedan betänkandet lades fram har Svenska Uppfinnareföreningen tagit fram en rättsskyddsförsäkring för patenttvister.

Ett annat alternativ kan vara någon form av rättshjälp som täcker kostnader för immaterialrättsliga tvister. Så vitt organisationerna förstår har möjligheten att införa rättshjälp för mindre företag varit föremål för utredning inom justitiedepartementet, och det kan finnas skäl att överväga om ett sådant system skulle kunna omfatta också immaterialrättsliga tvister och hur det i så fall kan utformas för att inte leda till konkurrenssnedvridande effekter.

1g) Höj kravet på uppfinningshöjd (avsnitt 10.8.7.2)

I betänkandet framläggs rekommendationen att ett av de grundläggande kraven för patenterbarhet, kravet på uppfinningshöjd, bör skärpas. Bakgrunden till rekommendationen är att kraven på uppfinningshöjd av många bedömare ansågs ha sjunkit, såväl i Europa som i USA. Några studier som bekräftar detta redovisas emellertid inte.

Frågan om tillämpningen av detta krav har diskuterats livligt under de senaste åren, särskilt i samband med debatten om patent på datorrelaterade uppfinningar, men också t ex avseende biotekniska patent. Detta har enligt mångas uppfattning fått till följd att bl a EPO på senare tid skärpt sin tillämpning av uppfinningshöjdskravet. En motsvarande tendens är också synlig i USA, där ett aktuellt avgörande i den amerikanska högsta domstolen anses innebära en klart striktare syn på hur den amerikanska patentlagstiftningens krav på "non-obviousness" skall tillämpas (KSR International Co. v. Teleflex Inc et al, 30 april 2007).

I betänkandet specificeras inte på vilket sätt eller med vilka medel som skärpningen av kravet bör ske, och organisationerna uppfattar rekommendationen närmast som en anfordran till vidare diskussioner av frågan inom intresserade kretsar.

Organisationerna delar självfallet uppfattningen att kravet på uppfinningshöjd är av stor vikt för att patentsystemet ska uppfylla sin innovationsfrämjande funktion och det är därför angeläget att praxis vid patentverk och domstolar följs. Organisationerna ställer sig däremot negativa till att Sverige skulle verka för att genomföra en generell skärpning av kravet genom lagändring. Detta skulle skapa stor

rättsosäkerhet under den tid det tar för ny praxis att utvecklas. En sådan osäkerhet för företagen om kraven för patenterbarhet vore negativ för viljan att investera i forskning och utveckling.

Mot bakgrund av att det i kommissionens konsultation angående det framtida patentsystemet i Europa kom till tydligt uttryck att några ändringar av den materiella patenträtten för närvarande inte ses som angelägna, synes inte heller tidpunkten lämplig för att driva en fråga om förändring av de grundläggande patenterbarhetsvillkoren i europeisk patenträtt.

Organisationerna vill i stället peka på att en central faktor för att upprätthålla en hög nivå på kravet på uppfinningshöjd är att bedömningen vid patentverken håller hög kvalitet. En viktig åtgärd är därför att Sverige verkar för en högkvalitativ granskning såväl vid PRV som vid EPO. Exempelvis pågår projekt inom EPO, som Sverige bör stödja. Det är vidare angeläget att skapa en samordnad europeisk praxis avseende kravet på uppfinningshöjd. Här spelar en gemensam domstolslösning en central roll.

Organisationerna är givetvis beredda att delta i en fördjupad diskussion kring dessa frågor.

1h) Omformulera kravet på teknisk karaktär och komplettera med ekonomiskt motiverade krav (avsnitt 10.8.7.3)

Organisationerna stöder inte utredarens rekommendation att förändra kravet på teknisk karaktär. Detta grundläggande krav innebär enligt organisationernas uppfattning en rimlig avgränsning av det patenterbara området och har i praktisk tillämpning fungerat tämligen väl. Teknikbegreppet finns inte definierat i patentlagstiftningen och har därmed kunnat tolkas i samklang med teknikutvecklingen.

Frågan om teknikkravets betydelse har diskuterats i samband med det föreslagna EU-direktivet om datorrelaterade uppfinningar, och näringslivets position har härvid varit att datorrelaterade uppfinningar med teknisk karaktär skall vara patenterbara – så som är fallet idag – men att det inte finns behov av att utvidga det patenterbara området utanför det tekniska området, så som detta idag definieras i det europeiska patentsystemet.

Att slopa kravet på teknisk karaktär och därmed öppna för patentering av exempelvis affärsmetoder vore en stor och genomgripande förändring av europeisk patenträtt. En sådan förändring skulle på samma sätt som lagändringar avseende kravet på uppfinningshöjd innebära stor rättsosäkerhet och bör inte ske utan mycket goda skäl. På nationella patentregler kan en borttagning av kravet på teknisk karaktär leda till en kraftig inskränkning av det patenterbara området, dvs få en mot det avsedda motsatt effekt. Enligt organisationernas uppfattning innehåller inte betänkandet heller någon tillräckligt övertygande utredning av behovet av förändring.

På s 276f redovisas ett grundläggande, teoretiskt resonemang till stöd för slopandet av teknikkravet. Resonemanget tycks inte bygga på att det finns konkreta skäl att utvidga det patenterbara området utan snarare på att det saknas skäl att *inte* göra det:

"Patentsystemet fyller en funktion i de fall en samhällsekonomisk underinvestering i FoU kan anses föreligga och som kan korrigeras av patenterbarhet bättre än med något alternativt korrigeringsmedel utan att skapa kostsamma effekter i övrigt (t.ex. kostnader för patentadministration eller transaktionskostnader på marknaden). Sådana fall av underinvestering kan förekomma inom många områden, inte bara de tekniska, även om de tekniska fallen kan vara stora och frekventa. Mot denna bakgrund finns således ingen anledning att avgränsa patenterbarhet enbart till tekniska uppfinningar i snäv mening (uppfinningar med teknisk karaktär.)"

Enligt organisationernas uppfattning saknas dock i betänkandet just en sådan analys av om eventuella underinvesteringar på det icke-tekniska området verkligen kan korrigeras bättre med patenterbarhet än med andra medel, utan att skapa andra kostnader.

På s 278 sägs att frågan om mjukvarupatent är kontroversiell i Europa, men att det däremot inte i USA - där rena mjukvarupatent är tillåtna - är aktuellt med några begränsningar. I en rapport om balanseringen mellan patent och konkurrens, utgiven 2003 av den amerikanska myndigheten Federal Trade Commission (FTC) förs emellertid ett ingående resonemang om den kritik som finns emot hur mjukvarupatent fungerar. FTC framhåller att man måste vara mycket försiktig med utvidgningar av det patenterbara området, just på grund av att konkurrensbegränsningarna kan hämma innovationer. (Se vidare FTC-rapporten, t ex s 14 i Executive Summary, Recommendation 6. Rapporten refereras i betänkandet, se litteraturlistan s 443.).

Vad gäller patent på affärsmetoder så framförs för närvarande stark kritik i USA mot vissa typer av sådana patent, i synnerhet s k tax strategy patents. I den amerikanska kongressen har nyligen flera förslag lagts fram om att möjligheten att erhålla sådana patent ska tas bort eller begränsas. Den aktuella debatten redovisas i en artikel i det senaste numret av World Intellectual Property Review.³ Patent på affärsmetoder ses alltså inte som problematiska ens i USA.

I slutet av det ovannämnda avsnittet i betänkandet diskuteras vilka kriterier som skulle ersätta teknikkravet. Det konstateras att detta är en stor och svår fråga, men att parametrar som bör beaktas är *"uppfinningens investeringskaraktär i termer av storlek, produktivitet och grad av nytänkande (som är produktivitetsrelaterad), uppfinningens transaktionskostnadskaraktär, samt uppfinningens finansieringskaraktär"*. Enligt organisationernas uppfattning är detta mycket svårbedömda faktorer som skulle leda till att ingående subjektiva bedömningar måste göras av patentmyndigheterna. Detta skulle innebära stor osäkerhet och ökade kostnader. Vi kan därför inte tillstyrka förslaget att ersätta det nuvarande teknikkriteriet med denna typ av bedömningar.

³World Intellectual Property Report Volume 21, Number 7, July 2007, s 28ff

1i) Utarbeta principer för patentering av terapeutiska metoder inom etiska ramar (avsnitt 10.8.7.4)

Organisationerna stöder inte heller denna rekommendation. Också på denna punkt saknas tillräckligt underlag för att patenterbarhet av terapeutiska etc metoder är nödvändigt. Att generellt tillåta patent på sådana metoder och istället införa någon form av "etiska ramar" leder till subjektiva bedömningar. Detta skapar osäkerhet om vad som kan skyddas, vilket i sin tur hämmar investeringsviljan.

1j) Omvandla PRV offensivt mot internationalisering, diversifiering och rationalisering (avsnitt 10.9)

I betänkandet framläggs förslag till hur PRV i framtiden kan förändras och expandera, bl a genom att nya uppgifter läggs på PRV och genom att reglerna om patenterbarhet förändras.

Organisationerna anser att diskussionen om de nationella patentverkens roll i framtiden är viktig, men att resonemangen i betänkandet generellt sett utgår från ett felaktigt perspektiv. Rekommendationerna om utvidgade och förändrade uppgifter för PRV bygger på att den nuvarande primära uppgiften att granska och bevilja ansökningar om nationella patent kommer att minska i omfattning och att PRV därför behöver sysselsättas med andra uppgifter.

Enligt organisationernas uppfattning borde resonemangen istället utgå från en inventering av användarnas behov av patenträttslig "infrastruktur" i Sverige. En sådan inventering innefattar en rad överväganden kring globaliseringens påverkan på företagens patenteringspolicier, behovet av lokal patenträttslig expertis, PRVs utbildningsfunktion, de framtida domstolslösningarna osv. Ett led i en sådan diskussion var näringsdepartementets remissmöte den 14 november 2006 om de nationella patentverkens roll i framtiden. Frågorna kring den framtida immaterialrättsliga infrastrukturen i Sverige är av mycket stor vikt för näringslivet, och organisationerna anser att det är väsentligt att denna diskussion fortsätter. Vi deltar givetvis gärna.

Utredningen synes föreslå att PRV ska påföras uppgifter som innebär att PRV konkurrerar med privata rådgivare såsom patentombud. Generellt anser organisationerna att detta framstår som olämpligt. På vissa områden finns visserligen rådgivningsbehov som idag inte till fullo tillgodoses av den privata marknaden, t ex vad gäller affärsstrategisk rådgivning till mindre företag avseende patent och andra immaterialrätter, men enligt organisationernas bedömning har inte PRV den specifika kompetens som krävs för att ge sådan rådgivning. Här bör istället åtgärder vidtas för att öka utbudet av privata tjänster (se vidare avsnitt 3 a)).

Vad gäller de specifika förslag som listas på s 285 är organisationerna som redan anförts negativa till förslaget att slopa kravet på teknisk karaktär (punkten d).

Förslaget om att införa en möjlighet till icke bindande intrågs- och giltighetsbedömningar (punkten c) förtjänar att utredas ytterligare. En sådan utredning bör också innefatta införandet av ett system för medling, och andra

alternativ än PRV som huvudman för sådana bedömningar bör övervägas. Erfarenheter från det nyligen införda brittiska systemet för sådana prövningar bör inhämtas, och förslagen till regler om förhandsavgöranden och medling i det nyligen avgivna betänkandet Alternativ tvistlösning (SOU 2007:26) bör studeras.

1 k) Tillskapa en interministeriell strategiberedning för IP och innovationer (avsnitt 10.10)

Som redan berörts i yttrandets inledande delar anser organisationerna att det finns behov av ett centralt politiskt organ för det vidare arbetet och kan därför stödja rekommendationen om att inrätta ett sådant.

2. Övrigt (under Allmänna rekommendationer)

2 a) Bygg upp en nationell kultur för IP och affärsutveckling/entreprenörskap (avsnitt 10.4.1)

Avsnittet är mycket allmänt hållet och organisationerna har inga specifika kommentarer till detta. De åtgärder som nämns i avsnittet kommenteras istället under de avsnitt där de utvecklas.

2 b) – 2 h)

Under dessa avsnitt lämnas en rad förslag av generellt entreprenörskapsfrämjande och näringslivsutvecklande karaktär. Rekommendationerna är allmänt hållna och organisationerna avstår från att i detta sammanhang lämna några detaljerade synpunkter på dessa.

En av de av utredningen föreslagna åtgärderna förtjänar dock att särskilt kommenteras. Det är utredningens förslag om att det ”statliga entreprenörskapet” borde stärkas. Organisationerna vill här kort framhålla att staten har en viktig roll i att utforma ett generellt ramverk och ett näringslivsklimat som stimulerar till entreprenörskap på marknaden. Det bör dock understrykas att statens roll i sammanhanget inte är att själv agera som entreprenör.

2 i) Befrämja engelska som internationellt språk, parallellt med svenska (avsnitt 10.7)

Organisationerna stöder förslagen att engelska i större utsträckning bör accepteras inom patentsystemet och att PRV bör tillåtas att behandla och bevilja ansökningar avfattade på engelska utan krav på översättning till svenska. Förslaget att PRV ska ge ”språklig assistans” i konkurrens med privata patentombudsfirmor och översättningsbyråer avvisas däremot.

3. Speciella rekommendationer

3 a) Åtgärder för ökning av patentmedvetande och rådgivning (avsnitt 11.2.5.1)

3 b) Åtgärder för ökad patentförståelse (avsnitt 11.2.5.2)

Avsnitten 11.2.5.1 och 11.2.5.2 är sammanhängande och delvis överlappande, varför de här behandlas gemensamt.

Avsnitten innehåller en lång rad skilda förslag och det är därför nödvändigt att analysera behovet av åtgärder för att kunna prioritera. Organisationerna vill framhålla två typer av insatser som särskilt angelägna.

För det första delar organisationerna utredarens slutsats att det finns behov av ökad kunskap om patentsystemet och dess funktion, och kan generellt sett stödja åtgärder för att förbättra den allmänna kunskapsnivån på detta område. Mycket av den kritik som idag riktas mot immaterialrättssystemen är baserad på bristfällig kunskap om hur systemen fungerar, och det är angeläget att dessa missuppfattningar undanröjs. Därför är det angeläget att t ex journalister får bättre kännedom om patent och andra immaterialrättigheter. Det finns också goda skäl att i högre utsträckning än idag göra (grundläggande) kurser i immaterialrätt obligatoriska inom åtminstone tekniska och ekonomiska utbildningar samt lärarutbildningar. Vidare är det – som tidigare nämnts – viktigt att få en fördjupad förståelse för hur patentsystemet fungerar ur ett ekonomiskt perspektiv, inte minst som grund för överväganden kring hur systemet bäst ska kunna fullgöra sin innovationsfrämjande funktion. Ytterligare forskning på området är därför välkommen.

För det andra är det viktigt att säkerställa att svenska företag har tillgång till kvalificerad rådgivning om patent. Dels behövs ”*traditionell*” *patenträttslig expertis* såsom patentombud, patentingenjörer inom industrin och jurister med särskild expertis inom patentområdet. I den allt mer internationaliserade ekonomin är det angeläget att det finns kompetenta svenska rådgivare med omfattande praktisk erfarenhet av europeisk och internationell patentering. Dessutom behövs rådgivare med hög kompetens och internationell erfarenhet också inom övriga immaterialrättsliga områden, såsom upphovsrätt, mönsterskydd och varumärkesskydd. Detta är viktigt för att särskilt mindre företag ska kunna få hjälp att skaffa skydd utanför Sverige och därmed kunna verka på en större, global marknad. Organisationerna delar utredarens uppfattning att det är angeläget att öka antalet svenska patentspecialister med EPO-certifiering (European Patent Attorneys).

I betänkandet föreslås att ett svenskt certifieringssystem för patentrådgivare bör införas. Organisationerna noterar att Tystnadspliktsutredningen i sitt nyligen avlämnade betänkande Auktorisation av patentombud (SOU 2007:27) lämnat ett förslag till en auktorisationsordning för patenträttsliga rådgivare. Detta betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling och organisationerna avser att lämna synpunkter i samband härmed. Organisationerna avstår därför från att i det nu aktuella yttrandet utveckla våra uppfattningar om hur ett certifieringssystem bör vara beskaffat.

Vad gäller utbildning och kompetenshöjning för denna typ av specialister måste noteras att en struktur för detta, Svenska IP-Akademien, redan har byggts upp i samarbete mellan branschorganisationerna SPOF, SIPF och SEPAF. Det bör också nämnas att även europeiska utbildningsinstitut, såsom CEIPI och European Patent Academy, utbildar svenska IP-specialister.

Som framhålls i betänkandet behövs emellertid också bättre tillgång till en annan typ av rådgivare, som kan ge mer *affärsstrategiskt orienterad rådgivning* kring patent och andra rättigheter. Sådan rådgivning är särskilt värdefull för mindre företag utan egen kompetens på området. Organisationerna är emellertid tveksamma till möjligheterna att bygga upp kvalificerad kompetens i detta avseende hos befintliga myndigheter såsom PRV eller Nutek. Istället bör utbudet av sådan rådgivning i privat regi stimuleras t ex genom ett system med ”rådgivningscheckar” till mindre företag.

Små företag har påtagligt behov av rådgivning och stöd för att kunna bedriva innovativ verksamhet. Generellt sett är dock strukturen för rådgivning och stöd till mindre, innovationsbaserade företag snårig och svåröverblickbar. Organisationerna anser därför att en allmän översyn av området bör ske. Översynen bör innefatta strukturer för rådgivning till små företag och uppfinnare såväl inom som utanför universitetsvärlden. Den närmare utformningen av åtgärder för att förbättra tillgången till olika typer av patentkompetens bör övervägas inom ramen för en sådan översyn.

3 c) Inrätta kompetenscentra för IP och affärsutveckling (avsnitt 11.2.5.3)

3 d) Inrätta professurer i IP- och innovationsekonomi (avsnitt 11.2.5.4)

Organisationerna har inga särskilda synpunkter på förslagen i avsnitten 11.2.5.3-4.

3 e) Inför ett certifieringssystem för patentspecialister (avsnitt 11.2.5.5)

Se ovan under avsnitt 3 a) –b).

3 f) Åtgärder för att öka företagens tillgång på patent- och IP-kompetens och anställning av interna patent- och IP-specialister (avsnitt 11.3.2.2)

a. Inför ett särskilt patentstöd för investeringar i patent och patentutbildningar kopplat till statliga FoU-stöd i övrigt

Denna rekommendation är knuten till övergripande frågeställningar om utformningen av det statliga stödet till forskning och utveckling. Dessa frågor är komplexa och berör ett mycket större område än vad som behandlats i utredningen. Organisationerna avstår därför från att här lämna synpunkter på hur enskilda delar av sådant stöd ska utformas.

b. Ge särskild stimulans åt anställning av interna patent- och IP-specialister

Organisationerna ställer sig negativa till förslagen att med olika incitament förmå företag att anställa just patent- och IP-specialister. Det finns behov av en rad olika kompetenser inom ett växande företag och organisationerna ser inte skäl att med särskild stimulans styra företagens anställningsbeslut. Däremot kan generella skattelättnader för FoU-relaterad verksamhet vara värdefulla. Organisationerna har var för sig synpunkter på denna typ av åtgärder och kommer därför inte att utveckla förslagen närmare i detta yttrande.

c. Komplettera företagens interna stimulansåtgärder och belöningsystem

Enligt organisationernas uppfattning är generella åtgärder, t ex på skatteområdet, för att öka företagens möjligheter att belöna anställdas innovationer av värde. Sådana förändringar är betydligt mer angelägna än inrättandet av statliga priser och liknande.

d. Stöd framtagandet av riktlinjer för företagsstyrelser och affärsledningars patent- och IP-hantering

Ökade kunskaper om patent och immaterialrättigheter och förbättrade rutiner för arbetet med detta i styrelser och företagsledningar är visserligen positivt, men är enligt organisationernas uppfattning inte något angeläget område för statliga insatser.

e. Genomför särskilda riktade insatser

Organisationerna vill understryka behovet av att öka nyttiggörandet av uppfinningar inom det svenska universitets- och högskoleområdet. På detta område krävs en rad förändringar, såsom kompetenshöjning, attitydförändringar och förbättrad kontakt mellan högskola och näringsliv.

Små, innovativa företag och entreprenörer har ett behov av att kunna skydda sina investeringar. Förslagen avseende förstagångsansökare av patent kan bidra till att underlätta för sådana företag och bör övervägas inom ramen för den generella översyn av strukturerna för stöd och rådgivning till mindre, innovationsbaserade företag, som föreslås i avsnittet 3 a-b i detta yttrande.

3 g) Åtgärder för att öka FoU-resurserna (avsnitt 11.3.2.3)

Jfr 3 f) a. ovan.

3 h) Åtgärder för stimulans av patenteringsbenägenheten genom faktorer väsentligen utanför enskilda företags kontroll (11.3.2.4)

a. Förbättra finansieringsmöjligheterna för patentering i SMF, speciellt i tidiga faser

Organisationerna vill först framhålla vikten av att sänka kostnaderna för patentskydd genom effektiviseringar av systemen, slopade översättningar mm, såsom utvecklats ovan. Små, innovationsbaserade företag kommer dock även med lägre patentkostnader ha svårt att finansiera patentering mm i tidiga faser. Vi delar därför uppfattningen att det krävs särskilda insatser för att underlätta sådan finansiering. De förslag som förs fram i betänkandet bör utredas vidare.

b. Förbättra patentekonomin vid tvistemål

Problemen med höga kostnader för patenttvister och organisationernas synpunkter på vilka åtgärder som bör vidtas har behandlats utförligt i avsnitt 1 f) ovan.

c. Verka för att vidga det patenterbara området

Som redan utvecklats i avsnitten 1 h) och 1 j) ovan kan organisationerna inte tillstyrka förslaget att Sverige skall verka internationellt för en utvidgning av det patenterbara området genom slopande av kravet på teknisk karaktär och förbudet mot patentering av medicinska förfaranden.

d. Integrera en aktiv patentpolitik med allmän FoU-, innovations- och tillväxtpolitik, genom bl a bättre utnyttjande av patentinformation

Organisationerna delar generellt uppfattningen att patentinformation är en viktig informationskälla för såväl enskilda företag som myndigheter och beslutsfattande organ. Publiceringen av utförlig teknisk information om den skyddade uppfinningen, så att andra kan fortsätta utvecklingen och dessutom utnyttja uppfinningen efter skyddstidens utgång, är en av hörnstenarna i patentsystemet. Åtgärder för att öka kännedomen om patentinformationen och för att förbättra tillgången till densamma är därför angelägna. Betänkandets förslag är dock tämligen övergripande och organisationerna har inga särskilda synpunkter på dessa.

Organisationerna vill emellertid peka på ett konkret projekt som syftar till att förbättra möjligheterna för såväl företag som enskilda och myndigheter att enkelt få tillgång till patentinformation. Det är den sk Nordiska Patent-databasen, en databas på Internet med svenska och nordiska patent som sammanställt och gjorts sökbara i fulltext. (Det bör noteras att de svenska patentskrifterna i databasen inte finns tillgängliga via Internet genom PRVs försorg.) Projektet har hittills genomförts och finansierats av ett enskilt företag, men databasen kommer fortsättningsvis sannolikt att drivas av Svenska Uppfinnareföreningen. För närvarande pågår diskussioner om finansieringen av den fortsatta driften av databasen mellan de inblandande aktörerna och Vinnova.

Enligt organisationernas uppfattning är denna databas av stort värde i synnerhet för företag och personer med begränsad kunskap om patentsystemet, och kan bidra till ökad förståelse bland allmänheten för patentsystemets funktion och fördelar. Under den tid som databasen varit tillgänglig har den bl a i stor utsträckning utnyttjats av såväl elever som forskare vid svenska universitet och högskolor. Organisationerna anser att det är viktigt att patentinformationen finns tillgänglig kostnadsfritt eller till mycket låg kostnad för t ex småföretag, skolor och privatpersoner. Vi anser därför att det är viktigt att såväl Näringsdepartementet som PRV medverkar till att säkerställa den fortsatta driften av databasen.

Organisationerna noterar avslutningsvis att betänkandet saknar särskild konsekvensanalys av förslagets effekter för små företag och vill framhålla vikten att sådana aspekter beaktas i det fortsatta arbetet inom detta område.

FÖRENINGEN SVENSKT NÄRINGSLIV

Göran Norén

Eva Jarnvall

FÖRETAGARNA

Ulrika Stuart Hamilton

Ulrica Dyrke

SVENSKA INDUSTRIENS PATENTINGENJÖRERS FÖRENING

Katarina Nilsson

TEKNIKFÖRETAGEN

Johan Ancker

Lena Heldén Filipsson